

Za gospodarje

Maribor, dne 2. septembra 1936.

Inž. Rado šturm:

Gospodarski pomen kalijevih gnojil za varstvo rastlinstva.

Splošno glede varstva rastlinstva.

Pod varstvom rastlinstva je razumeti vsa ona stremeljenja, da se riziko pridelka radi rastlinskih in živalskih zajedalcev vsaj omeji, če že ne prepreči; torej je zatiranje bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin v zvezi s posebnim ozirom na neugodne vremenske prilike, upoštevajoč pri tem, da služijo uporabljena zatiralna sredstva že takoj zavarovanju pridelkov, ali pa tudi poznejšim. Tako je na pr. mogoče preprečiti z odstranjevanjem česmina iz bližine polj pojav rje na žitaricah za nekaj let; iz gospodarskega stališča je to v toliko važno, ker se iz kmetijskega praktičnega vidika določi izmera stroškov zatiranja še le po doseženem uspehu.

Velika gospodarska in narodno gospodarska važnost zatiranja bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin je podana že v nalogi kmetijstva samega, da se prehrani narod le z domačimi pridelki in da se na trgu proda najboljše brezkonkurenčno blago. Pri tem pa je seveda izločiti vse one na zmanjšanje pridelka učinkujoče okolščine in skrbeti za zdravo in bujno rast kulturnih rastlin. Izpadi pridelkov radi suše, prevelike moče in drugih uim, so že gotovo pred očmi našim kmetovalcem.

V koliki meri zadenejo take škode pridelovalca, je omeniti le na pr. pozne mrazove, ki so uničili težke milijone na pridelkih.

Poleg takih kvantitativnih izgub pa zadene pridelovalca še povečana kakovostna izguba na pridelku, ki ali sploh onemogoča prodajo blaga ali pa ga je treba odprodati za vsako ceno. Koliko neprilik doživi prodajalec pri prodaji takega blaga radi vsemogočih reklamacij bodi le mimogrede omenjeno.

Vse take okolščine je treba iz gospodarskega ozira za varstvo kulturnega rastlinstva upoštevati, ker pa je pri današnjih gospodarskih prilikah za kmetovalca iz finančno gospodarskih vidikov težavno obvarovati rastlinstvo raznih uim, se mi zdi potrebno, pokazati na učinek kalijevih soli v svrhu obrambe varstva rastlinstva s posebnim ozirom na razna zadevna znanstvena raziskovanja v pogledu gospodarske upotrebe.

Kalijevo sredstvo proti mrazu, glede poleganja žitaric in proti pojavu krompirjevih glivic.

Tako so razni dolgoletni poskusi dokazali, da gnojenje s kalijem prav izborno učinkuje proti mrazu pri žitaricah, ker žitarice, katerim je pognojeno s kalijem, dobro prezimijo in ni zaznamovati vsled mraza takega izpada. Ako se je na pr. opazovalo pri lanskem poznem mrazu krompirjeve kulture, se je dognalo, da so posebno trpele kulture, katerim ni bilo z zadostno množino kalija pognojeno. Nastale so v kulturah vrzeli, ker so nežne rastlinice pozeble. Pa tudi pri drugih kulturah se je v tem pogledu znanstveno raziskovalo in dognalo, da je kalijevo gnojilo izborno sredstvo proti mrazovom in posebno pri žitaricah proti rji.

Pa tudi v pogledu trdnosti bilk glede poleganja žitaric je kalij dobro sredstvo, ker se s poskusi dokazano, da imajo rastline, katerim je pognojeno s kalijem debelejšo bilko kakor pa nepognojene.

Nadalje sta dokazala Christmann in Weigert, da je obilno gnojenje krompirjevih rastlin s kalijem zelo učinkovito sredstvo proti pojavu krompirjeve glivice. In tako je tudi Laurent že l. 1899 dognal, da gnojenje s kalijem v večji meri vpliva na odpornost proti gnilobi, bakterijozi in leta 1911 je Schuster ugotovil, da je učinek kalija ugoden proti mokri gnilobi. Natančnejša razprava o vseh teh vprašanjih pa bo izšla v knjigi »Krompir«.

(Konec prihodnjič.)

Beda pohorskega kmeta.

Bil sem po opravkih na Pohorju. Imam pa to navado, da se vsepovsod zanimam za navade in običaje, pa tudi za gospodarski položaj prebivalstva. Tako sem tudi tokrat tuintam povprašal, kako se jim kaj godi, obenem sem pa sam opazoval. Po nekaj sto metrov visoko v hribih ležijo kmetije, ki zgledajo, kakor kakšne graščine. Mogočna poslopja, ki jih obdajajo njive, travniki in šumeči gozdovi imajo videz srednjeveških graščin. Res pravcata kmečka kraljestva. Žal, je to vse le videz. Povprašal sem, kako se jim kaj godi in povsod ista pesem: Kmetije zadolžene, denarja od nikoder, gozdovi, bajno bogastvo pohorskega kmeta, ki so bili in še so dika in ponos vsakega kmeta, se praznijo; vedno večje goličave se kažejo, ki strahotno in grozeče strme v dolino. Po kmečkih domovih, kjer je bilo nekoč blagostanje, pa vladajo beda, pomanjkanje in obup... Trikrat toliko lesa mora danes prodati kmet, da dobi isti denar, katerega je dobil pred leti in ki mu je potreben za gospodarstvo, a davki in ostale dajatve so iste ali še večje. Pa tudi želočec terja iste pravice, kakor nekdanj. Dvakrat toliko mora kmet garati in se truditi, kakor nekdanj, a kar je še hujše: gozdovi, kmetovo bogastvo, se praznijo. Kaj bo potem, ko bo zmanjkalo lesa?

Najhujše je pa to, da kmet v skrajni sili išče posojila in ga tudi dobi od raznih kapitalistov in oderuhov na vknjižbo, seveda na prvo mesto in na visoke obresti, — bodisi na gozd, ki še stoji in katerega mu bo plačal upnik po ceni, ki za dolžnika gotovo ne bo ugodna. Ko dolg naraste do polovice vrednosti posestva, požene kapitalistični oderuh kmeta na dražbo in po dražbi na cesto, kar se je že dogodilo. Tako prihajamo v dobo, sicer počasi a tem bolj gotovo, ko bo lastnik zemlje kapitalist, kmet pa tlačan in suženj, kakor je bilo v srednjem veku za vlade graščakov. Človek se nehote vpraša: Ali res ni pomoči? Ali se bo res moralo prepustiti ubogega kmeta na milost in nemilost v rokah brezvestnega kapitalizma, kateri ga bo pognal na cesto, da pomnoži nezaposlen proletarijat...? A gruda, ki je bila sto in stoletja last njegovih dedov, naj postane last bogatašev, ki je ne ljubijo, ki jim je le sredstvo, da bodo prišli do denarja, do tega mamona in ubijalca človeštva!

In še to: Kaj bo z ljudmi, ki bodo — ne po lastni krivdi izgubili vse, kar so ljubili, kar edino jih je veselilo in vezalo na življenje, kar jim je dajalo tolažbe, upanja, volje in moči za težko življenjsko borbo? Kaj bo s temi ljudmi...? To naj pomislijo vsi, ki imajo še kaj ljubezni v svojih sreih do vseh ponižanih in razžaljenih nesrečnikov! Opazovalec.

Ljudski pravnik.

Ali velja dogovor o služnosti tudi za pravne naslednike. F. Rozman v B. B. — Vaš posestni prednik je pred leti dovolil posestnemu predniku Vašega soseda, da sme postaviti na dvorišču, ki je sedaj Vaša last, drvarnico, Vaš sosedni prednik pa je smel voziti in hoditi čez sosedov vrt. O tem dogovoru se ni napravil nikak pismeni zapis. Pred leti je novi sosed nasledniku Vašega prednika pot zaprl. Prišlo je do tožbe, v kateri je Vaš prednik propadel, čeprav se je baje že 45 let mirno vozilo in hodilo po sosedovem vrtu. Vprašate, ali smete zahtevati od soseda, da odstrani drvarnico z Vašega dvorišča, ko tudi Vi ne smete več uporabljati pota čez njegov vrt? — Uvodoma omenjeni dogovor se je najbrž sklenil le v prid takratnih pogodbenikov, kajti ako bi se bilo dogovorilo, da velja tudi za njihove pravne naslednike, bi naslednik Vašega prednika v tožbi gotovo zmagal. Ne zdi se nam verjetno, da bi bil zgubil tožbo, čeprav je dokazal 45letno mirno posest zatrtje prave pravice. Ako je dogovor bil sklenjen le za takratne pogodbenike, lahko zahtevate odstranitev sosedove drvarnice z Vašega dvorišča. Ako pa imajo sosede drvarnico na Vašem dvorišču že čez 30 let, ne boste mogli z uspehom zahtevati odstranitve drvarnice. Ker končno sami vprašate, ali je vredno postopati proti sosеду, menimo, da ni vredno.

Pravica posojilnice do tožbe na plačilo obresti. F. Turjak v B. — Pravite, da zahteva posojilnica plačilo obresti za l. 1935 v izmeri 6% in da Vam grozi s tožbo, ako jih ne bi plačali. Vprašate, ali ima posojilnica pravico do tožbe in koliko obresti sme zahtevati, ter ali se obresti za l. 1935 pripišejo h glavnici. — Ako je vaša posojilnica članica Zadrúžne zveze v Ljubljani ali Zveze gospodarskih zadrug ali Zveze gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani, sme izterjati svoje terjatve, na-

stale pred 20. aprilom 1932, od dolžnikov kmetov po odplačilnem načrtu, odobrenem 11. 11. 1935 od ministrstva za kmetijstvo. Na obrestih sme računati od 1. I. 1934 največ 6% za nazaj. Obresti, ki bi jih bil moral dolжник plačati do 15. 12. 1934, se smejo po prisilni poti izterjati od 14. 12. 1935. Nadaljne obresti (za čas po 15. 12. 1934) pa morajo dolžniki kmetje plačati vsako leto najkasneje do konca meseca novembra. Od dne dospelosti se smejo računati celo zamudne obresti v enaki izmeri 6%.

Izguba pravice do kmečke zaščite. Isti. — Ako je posojilnica članica gori omenjenih zadrug, tedaj izgubi dolжник v slučaju, ako ne plača obresti in odplačila na glavnico v teku treh mesecev po dospelosti, pravico do ugodnosti iz gori omenjenega odplačilnega načrta. Dolžniki ostalih zavodov pa izgube pravico do zaščite le, ako ne plačajo treh zaporednih obrokov, ali od katerega je moral upnik trikrat izterjati kak obrok prisilno.

Izplačilo stare vloge. F. Irgl. — V ptujski hranilnici imate 1170 Din vloge, ste silno bolan, potrebovali bi zdravila in boljšo hrano, hranilnica pa Vam izplačuje kvečjemu po 20 Din mesečno. Vprašate, ali res ne morete doseči večjih izplačil. — Vaša označba »ptujska hranilnica« ni točna, ker zavoda pod tem imenom ne poznamo. Zato ne vemo, ali je zaprosil za zaščito ali ne. Ako ni zaprosil za zaščito, bi ga lahko s tožbo prisilili do večjih izplačil. Ako pa je pod zaščito, tedaj imate pravico za primer bolezni in neobhodnega svojega vzdrževanja zahtevati izjemna izplačila, ker uredba taka plačila sigurno predvideva.

Izvršljivost notarskih aktov. Isti. — Ker omenjate, da ste plačali notarja, ste očitno o svoječasni kupoprodajni pogodbi napravili notarski akt in najbrž pred notarjem izrecno dovolili, da bodi izvršljiv. Člen 52 zakona o notarjih namreč določa, da je notarski akt, v katerem je ugotovljen dolg v denarju ali drugih potrošnih stvarih, ali v katerem je ugotovljena obveznost, da se izvestna stvar izroči, da se osnuje, prenese, utesni ali izbriše knjižna pravica, ali da se zavaruje denarna terjatev — izvršljiv, če so v njem natanko označeni obvezanec in upravičenec, pravni naslov, predmet in čas storitve in če je obvezanec v tem aktu izrecno dovolil, da

bodi takoj izvršljiv. V takem slučaju ni treba, da bi upnik svojo terjatev od dolžnika iztožil, marveč se lahko vodi izvršba že temeljem notarskega akta.

Podaljšanje plačilnih obrokov. Isti. — Pravite, da je Vaše posestvo zadolženo za 30% in vprašate, ali bi lahko dosegli plačevanje obrokov v daljšem roku in sicer skozi 25 let. — Ako mislite, da ne morete zadostiti svojim obveznostim na plačilo obresti in anuitet ter Vaši dolgovi znašajo več kot 20% vrednosti Vaše imovine, smete zaprositi pri pristojnem sodišču, da se Vam dovoli podaljšava plačilnega roka. Ako se ne bo posrečila poravnava z vsemi Vašimi upniki, Vam sme sodišče v navedenem primeru dovoliti olajšavo plačilnega roka do največ 25 let v enakih letnih obrokih in Vam sme celo znižati obrestno mero do 2%.

Gospodarske zanimivosti.

Slika naših trgovskih odnošajev z Italijo za bližnjo bodočnost.

Po ukinitvi nesrečnih sankcij proti Italiji, ki so nas kot italijanske sosedo presneto v živo zadele, se ne morejo prej tako cvetoči medsebojni trgovski odnošaji med obema državama nič kar poživiti. V minulem mesecu je prišlo med nami in Italijo v toliko do zblizanja, da je Italija predlagala, naj sklenemo z njo nekaj provizorij ali začasno pogodbo ali sporazum, ki bi se izvajal, dokler bi ne bile poravnane naše terjatve napram Italiji. Po tem predlogu bi bilo razmerje blagovne izmenjave 3:2 v korist Italije. Naš izvoz v Italijo bi znašal četrtno 14.5 milijona, a uvoz iz Italije bi bil v istem času 21.75 milijona lir. Predmeti in kontigenti za četrto četrtnje letošnjega leta, ki bi prišli v poštev za izvoz v Italijo, so po italijanskem predlogu nastopni (v milijonih lir): živina in živinski pridelki 4.5, rude (svinec, sirovi cink in baker) 2.5, apnenec in cement 1, premog 0.3, gradbeni les 3, drva 0.5, drugi proizvodi (turščica, fižol, suhe gobe, oglje, zdravilne rastline, klej in drugo) 2.7, skupaj 14.5. Naša vlada je že odgovorila na omenjeni italijanski predlog ter ga je v glavnem osvojila z nekaterimi spremembami. Novi začasni sporazum je že najbrž stopil v veljavo 1. sept. Začela se pa bodo pogajanja za sklenitev nove ter splošne trgovinske pogodbe.

Vzrok peronospori v letu 1936. Kot je znano, je opustošila peronospora letos skoro tretjino pridelka vinogradov. Izražena so bila razna mišljenja o razlogih tega okuženja po peronospori. Ponovno je bilo govora o tem, da je škoda, ki jo je povzročila peronospora, treba pripisati slabi kakovosti domače modre galice. To mišljenje je čisto napačno ter izvira iz krogov neveščakov. Preslabe modre galice sploh ne proizvajajo v naši državi, na kar strogo pazi ministrstvo za kmetijstvo, ki nadzira izdelavo modre galice. Vzrok škode, ki jo povzroča peronospora, so edinole vremenske razmere in rastlinski pojavi.

Kdo bo ustvaril likvidnost Mestne hranilnice v Mariboru? Zagrebški zgled, kako je postala Gradska štedionica (Mestna hranilnica) likvidna in razpolaga danes s preko 200 milijoni Din gotovine, kaže, da je bilo posojilo Drž. hipotekarne banke le delna rešitev tega vprašanja in da je bila glavna rešitev mestne hranilnice zagrebske v tem, ker so zagrebški meščani uvideli, da zaupajo samemu sebi, ako svoj denar zaupajo svoji mestni hranilnici, ker vsak meščan jamči za zavod z vso svojo davčno močjo. Tudi so uvideli, da ves dobiček, ki ga njihov zavod doseže, gre zopet njim samim v korist, ker financira mestna hranilnica dela, ki bi jih sicer morala financirati mesta občina s sredstvi iz svojih davščin. In to zaupanje Zagrebčanov do svoje mestne hranilnice je bilo, ki je mestno hranilnico privedlo v normalno poslovanje. — Tudi pri nas v Mariboru bo na enak način možno doseči normalno poslovanje naše Mestne hranilnice. Mestna občina in uprava Mestne hranilnice si prizadevata od svoje strani, da najdeta sredstva za svoj zavod. Mariborčani sami pa naj prelomijo s preteklostjo in naj posebno z novimi vlogami, ki so po zagotovilu in obvezi uprave sedaj stalno in v celoti izplačljive, pomagajo oživeti poslovanje zavoda.

Gospodarska obvestila.

Enodnevní tečaj za sortiranje in vkladanje sadja se vrši v soboto 12. sept. t. l. na banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Tečaj je teoretičen in praktičen ter traja od 8.—12. in od 14.—18. ure. Prijave je poslati pravočasno ravnateljstvu šole.

Čebelarska predavanja v mesecu septembru: Dne 6. 9. z začetkom ob 10.30

dopolodne pri čebelarski podružnici v Slovenjgradu pri čebelnjaku g. Lahovnika. — Dne 13. 9., dopoldne ob 9. uri, pri čebelarski podružnici v Mozirju, popoldne ob treh pri čebelarski podružnici Šmartno ob Paki pri čebelnjaku g. Goričar Jožefa. — Dne 20. 9. popoldne ob treh pri čebelarski podružnici Celje pri čebelnjaku g. Gaberšeka na Lavi. — Dne 27. 9. popoldne ob dveh pri čebelarski podružnici v Sv. Juriju ob južni žel. na kmetijski šoli. — Predaval bo g. Peternel Henrik, župnik v pokoju.

Cene in sejmska poročila

Mariborski trg. Na mariborski trg 29. avgusta so pripeljali 17 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12 Din, slanina 13—14. Kmetje so pripeljali 3 voze sena po 30—35, 6 otave 28, 1 lucerne 40, 1 slame 25, 13 voz krompirja 0.75—1, 6 čebule 1—1.50. Jabolke 3—4, hruške 3—6, slive 2.50—4, črnice 1—1.50, breskve 6—12, grozdje 5—10, brusnice 5—7, celi orehi 10—12, luščeni 28. Smetana 8—10, sirovo maslo 18—20. Kokoši 15—20, piščanci 15—50, gos 28—30, puran 30—35, raca 12—18 Din.

Mariborski živinski sejem 25. avgusta in mesne cene. Na živinski sejem omenjenega datuma je bilo prignanih 5 konj, 16 bikov, 54 volov, 464 krav in 11 telet, skupaj 550 komadov. Cene so bile sledeče: debeli voli 4—4.25 Din, poldebili voli 3—3.85, plemenski voli 3.50—4, bikji za klanje 3—3.50, klavne krave debele 3 do 3.25, plemenske krave 3.10—3.40, krave klobasarice 2—2.50, molzne krave 2.25—3, breje krave 2.80 do 3.60, mlada živina 3.75—4, telice 5.25—6.50 Din za kilogram žive teže. Prodanih je bilo 379 komadov. — Mesne cene so v Mariboru sledeče: volovsko meso I. vrste 8 do 10 Din, II. vrste 6—8 Din. Meso od bikov, krav in telic 8 Din. Telečje meso I. vrste 10—12 Din, II. vrste 8—10 Din, sveže svinjsko meso 12—14 Din.

Svinjski sejem v Mariboru dne 28. avgusta 1936. Pripeljanih je bilo 282 svinj. Cene so bile sledeče: mladi prasci 5—6 tednov stari 70—110 Din, 7—9 tednov 135 do 160 Din, 3—4 mesece stari 170—235, 5—7 mesecev 250—360, 8—10 mesecev 370—550, 1 leto stari 570—920 Din. 1 kg žive teže 6—7.50 Din, 1 kg mrtve teže 8 do 9.50 Din. Prodanih je bilo 114 komadov.